

גיליון מס' 507 פרשת משפטים

תשפ"ג שנה אחת עשרה

לעילוי נשמת הילדים הקדושים
אשר מנחם הי"ד
יעקב ישראל הי"ד
בני יבלחט"א
הרב אברהם נח בן יהודית לרפו"ש

דברי שי"ח

ממרן רשכבה"ג שר התורה הגר"ח קניבסקי זצוק"ל

מקור שי"ח

פרשת משפטים

שמעתי מרבינו במה שאמרו בגמ' (ב"ק ג' א') מבעה זה אדם דכתיב אמר שומר אתה בוקר וגם לילה אם תבעיון בעיו, היינו שמבעה הוא מלשון תפילה שזה שייך רק באדם, וצריך להבין למה נקטו אדם בלשון תפילה, וכי אין דרך אחרת לתאר היזק? ואמר רבינו שהעולם אומרים שבא ללמדנו איך יתכן היזק אצל האדם, ובשלמא בהמה שאין בה דעת יכולה להזיק אם אין שומרים עליה אבל איך יתכן ש'אדם' יקרא בשם 'מזיק', ולזה באה הדוגמא שמצוייה אצל האדם, שהאדם מתפלל ובתפילתו מזיק לשני, כגון שמאריך בתפילתו ומעכב האנשים שלפניו (ועי' ירושלמי ר"ה פ"ב מ"ה).

בס' הספרים (עמ' קצ"ה) כתב: פעם בחן רבינו את נכדו על פרק ארבעה אבות ושאל אותו, מדוע אדם המזיק נקרא מבעה לפי רב? והשיב לו משום הפסוק אם תבעיון בעיו, שאדם הוא מתפלל, מיד החזיק רבינו בכתיפו של הנכד ואמר לו בהתרגשות: תזכור כל החיים שבלי תפילה לא נקרא אדם.

*

נוסח התפילה

בבחרתי שאלתי מרבינו זצ"ל כשאני נמצא בבית הכנסת שמתפללים בו נוסח ספרד ואני ניגש כש"ץ, איזה קטעים עלי לומר כהציבור ובאיזה קטעים יש לי לומר כנוסח המקובל בידי מאבותיי, רבינו זיע"א הניח ידו על צווארי ושאל: אתה אוהב להיות חזן? אם מתפללים בנוסח שונה ממה שאתה רגיל אתה לא מחוייב לגשת, וממילא אין ראוי שתיגש ותשנה מנוסח אבותיך, אלא אם כן יש סיבה מיוחדת, חיוב, או שאין מי שיגש, ואז באמת יש בתשובת משיב דבר להגנצ"ב (סי' י"ז) שבתפלה בלחש אסור לשנות מהנוסח שלו ואין בזה משום לא תתגודדו שהרי לכו"ע יוצאים בשני הנוסחאות (ולא כמש"כ בספר פאת השלחן (סי' ג) שיחידים המתפללים בביהכ"נ של הספרדים מחוייבים לנהוג כמותם משום ל"ת) אבל בקדושות שבקול רם וכדומה אסור לשנות מהמנהג שהוא שם, והוסיף עוד רבינו שכן שמע גם מאחד שכך הורה לו הח"ח, וכע"ז בדרך שיחה (ח"א עמ' תקל"ג) היה אצלי יהודי זקן שלמד אצל החפץ חיים בראדין, ובקשתיו שיספר דבר מה מהח"ח, וסיפר שהוא מעדת החסידים, והיה צריך להתפלל לפני העמוד, ושאל את הח"ח כיצד ינהג בנוסח התפילה, ואמר לו הח"ח: בלחש - נוסח ספרד, ובחזרת הש"ץ - אשכנז. ושאלתי: הרי כל תפלת הלחש הוא כדי לסדר תפילתו? והשיב: כך הדין.

ואמר רבינו זצוק"ל שהמתפלל בנוסח ספרד שאומר קדיש יתום בביהכ"נ נוסח אשכנז לא יאמר ויצמח פורקניה שהרי אסור לשנות ממנהג הציבור, ומ"מ הוסיף רבינו שלא ישמעו לנו בזה, ולא כדאי לעורר מהומות.

עוד שמעתי מרבינו זצ"ל שאין ראוי שיתפלל כש"ץ מי שמתפלל בהברה המקובלת אצל הספרדים, בביהכ"נ נוסח אשכנז ואפי' אבל תוך שנתו, ואפילו אם יש קטן אחר שאומר הקדיש [שאז נותר גם ללא קדיש] יכולין הציבור לעכבו שלא ישנה ממנהגם בהברה, ומ"מ כל זה כשמתפלל בקביעות, אבל פעם אחת אי אפשר למנוע.

והורה רבינו ז"ל שהמתפלל בנוסח אשכנז אין לו לשנות לנוסח ספרד, אף שיש לו בעירו רק ביהכ"נ נוסח ספרד ושינויי הנוסח מבלבלים אותו מכוונת התפילה.

בית הכנסת שאין בו נוסח קבוע, הורה רבינו שקביעת הנוסח תעשה לפי רוב המתפללים, אמנם אם יש שם תקנה מהגבאים איזה נוסח להתפלל אין להפר התקנה.

מדור זה מוקדש לע"נ א"מ הרבנית ברכה רבקה ב"ר שלמה אריה רוזנברג הכ"מ

להצטרפות לרשימת מקבלי הגליון במייל ניתן לשלוח בקשה לכתובת: divreysiach+subscribe@googlegroups.com

ניתן לתרום ולהקדיש ע"ג הגליון לע"נ, לרפואה ולהצלחה וכד', נשמח לקבל עובדות, הנהגות, וש"ת מרבינו.

שָׁנִים קְדֻמוֹנִיּוֹת עַל גְּדוּלֵי הַדּוֹרוֹת

עובדות חדשות ונדירות מפי רבינו מרן זצוק"ל!

מְדוּר שָׁנִים קְדֻמוֹנִיּוֹת - לַשְּׁבוּעוֹת הַבָּאִים בַּעֲזָה"י

מרן הגאון רבי יעקב אדלשטיין (כ"ז שבט תשע"ז) הגאון רמ"י לנדא זצ"ל מתלמידי החזון איש ובעל "ישועת משה" (ה' אדר תש"ב) רבינו שמואל משטראשון מוילנא בעל הגהות הרש"ש על הש"ס (י"א אדר תרל"ב) הגאון רבי שמואל גריינמן (י"ג אדר א' תשי"ז)

מרן הגר"מ פיינשטיין בעל אגרות משה (י"ג אדר"ב תשמ"ז) הגאון רבי מאיר קרליץ (ט"ו אדר תשט"ז) נשמח לקבל מקוראינו הנאמנים מסמכים, תמונות, עובדות ומעשיות הקשורים להנ"ל

המגיד הגה"צ רבי יעקב גלינסקי זצ"ל (נלב"ע כ"ב שבט תשע"ד)

(קעסט"י) חמש שנים על שולחנו.

והנה כעבור זמן הקשיב החותן בקריאת התורה ושמע בפרשת שלח שאומרים "יום לשנה יום לשנה" (במדבר יד לד), והכוונה היא שהקב"ה חישב להם יום כנגד שנה, אמר לעצמו: אם אפשר להחשיב יום כנגד שנה, הרי אני פטור מלזון את חתני, הלא עברו למעלה מחמש ימים...

ואכן ניגש לחתנו ואמר לו שהוא מצא ראייה מן התורה שכבר אינו צריך לזנו. עבר כבר יותר מחמש שנים...

על אתר השיב לו החתן: לו כדברך, הלא עברו מיום נישואינו עשר שנים, שכן יותר מעשר ימים עברו, והרי גמרא מפורשת היא, שהה עם האשה עשר שנים ולא ילדה לו ילדים יגרש אותה, אם כן עלי מיד לגרש את בתך...

משמאל לימין: רבינו, הרב גלינסקי, ולהבחל"ח רבי שרגא שטינמן

רקד עם מטאטא

בנישואי בנו הצעיר של רבינו, הגאון רבי יצחק שאול שליט"א ההתרגשות היתה גדולה, ושאלו את רבינו אם רוצה לרקוד עם "מטאטא" שכך אומרים העולם שבנישואי ילד אחרון ורקדים כן, וסירב. כשראה זאת רבי יענקלה, אחז במטאטא ורקד לפני הנוכחים, והשמחה גאתה עד לב השמים...

טוב שברופאים לגיהנום

כמעט בכל שמחה משפחתית שהיה מוזמן בה הגאון זצ"ל, היה מגיע במיוחד לכבודו של רבינו, והיה נושא מדברותיו, כשמרן לא גורע את עיניו כל משך הדרשה. גם כשזמנו של מרן היה לחוץ וקצר במיוחד, לא ויתר וישב לכבד אותו והאזין לאמרותיו.

פעם אחת כששהה רבינו בבית חולים, הזכיר ששמע פעם באחד מהדרשות את רבי יענקלה גלינסקי שנשאל על ידי רופא מה כוונת חז"ל שאמר, 'טוב שברופאים לגיהנום', וכי כך מדברים עלינו?

ענה לו רבי יענקלה, לא הכוונה אליך... (אתה לא טוב שברופאים!)

והוסיף רבינו הפשט האמיתי, טוב שברופאים לגיהנום - כיוון שסומך רק על עצמו ואינו מתייעץ עם אחרים, כמו שכתבו המפרשים.

הגר"י גלינסקי עם רבינו זצ"ל

זמן ההלוייה

הגר"י זצ"ל נסתלק בשעות הצהריים, ובני המשפחה שלחו לשאול אם למהר את ההלויה עוד לפני השקיעה, ואז חלק מבני המשפחה שמתגוררים מחוץ לעיר, לא יוכלו להספיק לבוא להשתתף, או לדחות את ההלויה לשעת ערב.

ובהתחלה אמר רבינו, כי טובת הנפטר למהר את ההלווייה, ואח"כ אמר שיקבעו את ההלויה לאחר זמן מעריב (כדי שהנכדים וכו' יספיקו להתפלל קודם). ואכן כך עשו, קבעו את ההלויה לקראת השעה 10 בערב.

נשמח לקבל מקוראינו הנאמנים מסמכים, תמונות, עובדות ומעשיות הקשורים להנ"ל

המגיד מישרים הגה"צ רבי יעקב גלינסקי זצ"ל היה משיירי ישיבת נובהרדוק בראשות הסבא רבי יזל, במשך תקופה מסוימת אף זכה ללמוד בתקופתו של מרן הגר"י קניבסקי זצ"ל "הסטיפלר", ועובדות רבות היה מספר אודותיו. בבחירתו מסר נפשו על קיום התורה והמצוות בתנאי החוק הקשים שהיו אז ברוסיה, וכאשר זכה להינשא ולעלות לארץ ישראל התגורר בבני ברק, ובשנים מאוחרות יותר עבר לגור באזור בית הכנסת 'לדרמן' ושם קבע את מקום תפילתו.

רבינו זצ"ל העריך אותו מאוד, והיה רגיל להזמין אותו לשמחות שנערכו במשפחה, ובאופן קבוע הוא היה נעמד לשאת דברים, כשהוא מטעים מתורתו של בעלי המוסר מנובהרדוק אשר השימו ללעג ולקלס את מנעמי עולם הזה והזכירו לעצמם כל חייהם את עולם הנצח, גן עדן וגיהנום, שכן מצוה ועונש עבירה.

נציין שבגליון "דברי שיח" גליון 158 כבר כתבנו מאמר הערכה אודותיו ואודות הקשר בינו לרבינו.

רבי יענקלה נושא דברים בשמחה.

נראים עוד מימין לשמאל: הגר"י אדלשטיין, רבינו, הגר"ח ברמן

ברכה של מי מתקיים

רבינו היה רגיל לערוך סיום ברבים בשני מועדים בשנה: בערב ראש השנה ערך בביתו את סיום חצי הש"ס, ובערב פסח את סיום הש"ס כולו, ורבי יעקב היה מקפיד להשתתף בשניהם.

פעם אמר בדרשה בצחות: הנה כי כן, יש לי ראייה שהברכות שלי שווים יותר מהברכות של רבי חיים. הכיצד? כי אני מברך את רבי חיים בכל שנה לאחר הסיום "כן תזכו אם ירצה השם לשנה הבאה", והוא משיב לי "וכן למר", והנה לשנה הבאה, הוא אכן מסיים את כל הש"ס אבל אני לא. מכן שברכותיי שוות יותר מברכותיו של רבי חיים....

יום לשנה

סיפר רבינו בבדיחותא, ששמע מהרה"ג ר' יענקלה גלינסקי, עובדא על אחד שהשיא את בתו לבן ישיבה, והתחייב לחתנו לזנו אחרי הנישואין

1. חתן רבינו הגר"ש שטינמן מספר: שכבר בעת שמחת נישואיו, עם בת רבינו, היה ידוע הגר"י גלינסקי כדרשן המעורר לבבות. הוא היה רגיל בשמחת חתן לעמוד על השולחן ולדרוש. מראהו הנמוך עם עיניו הזוהרות כשהוא עומד על השולחן היו משמחים את הקהל כולו. לעיתים רבות היה פותח בניגון מעורר ממילות המשנה במסכת אבות "עולם הזה דומה לפרוודור ועולם הבא דומה לטרקלין", ולאחר מכן היה אומר רעיון מוסרי.

והוסיף: בשמחת נישואיו, השווער הזמין את הרב גלינסקי, שכמובן דרש בסעודת המצוה, ומרן הסטיפלר אמנם ישב בעת דרשתו אך כמעט לא שמע מאומה מחמת קושי שמיעתו, אבל היה לפלא שהסבא מרן הגר"ש אלישיב ישב כולו והאזין בריתוק לכל מילה היוצאת מפיו של רבי יענקלה. מי שהכיר את הרב אלישיב ידע כי הוא לא מחשיב כל כך דרשות ונאומים, אבל בדרשה הזו כנראה הרגיש תועלת מיוחדת.

ולא זו בלבד, אלא מאז השמחה ההיא, בכל שמחה משפחתית שהרב אלישיב הגיע ושמע שהרב גלינסקי עומד לבוא, הוא המתין לדרשתו והקשיב לו בהנאה.